

4. Штирнер М. Единственный и его собственность. – М., 1967. – Ч. 1. – С. 305.
5. Кузнецов А.Г. Ценностные ориентации современной молодежи. – М., 1998. – С. 35.
6. Алексеева М.И. Потребность – мотивационный аспект воспитания гражданственности // Проблемы політичної психології та її роль у становленні громадянина української держави: Матеріали Друг. всеукр. наук. конф. – К., 1997. – С. 109.
7. Сухомлинський В.О. Шматок хліба. Вибр. твори. в 5-ти т. – К., 1997. – С. 313.

**Тетяна Рейзенкінд, Вікторія Міщанчук**

### **Шляхи гуманізації професійної підготовки майбутнього фахівця у контексті євроінтеграційних процесів**

*У статті розглядаються проблеми гуманізації професійної підготовки майбутнього фахівця мистецьких дисциплін засобами комплексного підходу до інтеграції таких педагогічних технологій, як: розуміння текстів культури, сугестивних технологій та науково – дослідницьких технологій пізнання.*

*In the article the problems of humanizing of professional preparation of future specialist of artistic disciplines are examined by the methods of the complex going near integration of such pedagogical technologies, as: understanding of text of culture, suggestive technologies and sciency-exporation technologies of cognition.*

Інтеграція України у сучасний науковий європейський простір ґрунтується на принципах глобалізації, модернізації, універсалізації, гуманізації. Слід визначити, що за будь-яких умов узагальненим критерієм якості освіти є можливість працевлаштування випускника ВНЗ згідно вибраній або сумісній з нею спеціальності, виконання на високому творчому рівні завдань. Нині враховується той чинник, що сучасна навчальна програма не може задовольнити всім можливим варіантам вимог, які пред'являються випускникам за кваліфікаційною ознакою бакалавра, магістра та спеціаліста.

Гуманізація професійної освіти покликана подолати недоліки у підготовці майбутнього спеціаліста, закласти у нього основи гуманістичного світогляду, сприяти формуванню сучасних знань та вмінь,

приймати оригінальні самостійні рішення. Виникають невідповідності між інтересами особистості та суспільства, між правами на освіту і реалізацією її у контексті швидкоплинності змін, неперервності професійної освіти, включення креативної складової у співвідношенні з кваліфікаційними освітніми ступенями (Ю. Зінковський), визначення ролі інформальної освіти, зумовленої проблемами саморозвитку, самопізнання, можливим доступом усіх людей до високоякісної освіти (Т. Десятов, Н. Ничкало, С. Сисоева).

Виокремленні вище проблеми свідчать про актуальність обраної нами теми дослідження, зумовленої пошуком шляхів гуманізації сучасної професійної підготовки.

На основі аналізу психолого-педагогічних досліджень встановлені особливості педагогічних технологій (М. Лещенко, Я. Масол, О. Рудницька, Г. Ципін та інші). Зміст реалізації педагогічних технологій розглядається у контексті професійної підготовки вчителя музики поліхудожнього профілю. У якості такого виступає діалог як двосторонній інформаційний зв'язок на засадах внутрішньо-особистісного підходу (протиріччя свідомості й емоцій), мовного спілкування (комунікативна технологія) і діалогу культурних смислів, на якому будується діалог культур. О. Рудницькою систематизовані на основі діалогу класифікаційні параметри технологій у професійній підготовці вчителя музики поліхудожнього профілю.

Узагальнено положення про те, що художньо-педагогічні технології повинні орієнтувати увагу учнів на утворення уявлень, поліфункціональності художнього образу, що забезпечує інтегрований підхід до різних видів художньої діяльності в контексті особливостей музичного навчання. Інтегративні технології повинні забезпечувати цілі, зміст, методи, форми, принципи навчання за допомогою методів: продуктивних, асоціативних, синтетичних, що порушують стандарти мислення на принципі поліфонічної (рівноправної) підпорядкованості елементів. Вони забезпечують цілісність комплексної інтегративної системи, принципи упровадження творчих завдань, зумовлених відмовою від конкретного сюжету, порушенням логічних зв'язків, включенням додаткових авербальних способів комунікації.

Це досягається за допомогою метафор та порівнянь на основі взаємодії мистецтв, усвідомлення функцій символу, прийомів кодування та декодування алегоричного сенсу художнього твору, оволодіння способом відображення образів ейдетичної пам'яті, пошуку сенсу власної екзистенції, екзистенції авторів художнього твору, пошук узагальнень на основі синтезу звукової, кольорової, пластичної та смислової модуляції, усвідомлення етапів утворення художнього образу. Метою статті є визначення можливостей педагогічних технологій у контексті поліхудожнього виховання молоді як засобу гуманізації навчання.

Нами визначені технології пізнання художніх текстів культури у контексті формування когнітивного смислоутворення, формування рефлексії, понять, суджень, образного мислення. Об'єктом цієї технології є процес пізнання текстів культури. Зроблено висновок про те, що інструментарієм технології пізнання текстів культури є такі дії: зміст тексту усвідомлюється за допомогою наявності лінійної послідовності символіки, заданою певними культурними кодами; вони аналізуються з філософської точки зору як засіб реального втілення абстрактного мислення особистості; аналізуються знаки абстракції (символи, прийоми запозичені з теорії комп'ютерного моделювання), у контексті переходу із системи тлумачення геометричних символів в царину поетично-метафоричної національної та загальнолюдської символіки.

Пізнання тексту студентом реалізується в умовах визначення парадигм текстових пересічень (наукових та художніх). Кінцевим результатом цього є синтетичний образ метафори. Накопичення студентами досвіду поєднання раціональних та ірраціональних компонентів свідчить про сформованість образного мислення. Зміст тексту культури пізнається в умовах наявності потягу до предметної інтерпретації почуттів, пошуку нових смислів (інтенція), усвідомлення студентами понять, наявності розуміння, яке стимулює синтез окремих множин образу, що пізнається, сприяє формуванню нових якостей рефлексії, яка орієнтована на самопізнання у єдності з визначенням пріоритету партнера спілкування, інтерпретацію, що передбачає ре-

флексію над розумінням на основі співчуття, запрограмованого текстом з урахуванням закономірностей сприйняття інформації та закономірностей художнього тексту, який ґрунтується на різноманітних способах організації розгорнутого комунікативного спілкування, що сприяє розумінню змісту інтеграції на основі принципу варіювання та комбінування просторовими та часовими співвідношеннями.

Виокремлено технологію контекстного підходу до пізнання текстів культури вчителем музики. Її інструментарієм є семантична форма поєднання елементів тексту, а також позатекстових смислових відношень.

Зроблено висновок про те, що в контекст педагогічних досліджень доцільно включити проблеми розуміння як інструментарію забезпечення особистісно-орієнтованої ситуації, пов'язаної з оволодінням вміннями контекстного усвідомлення текстів культури. Технологія контекстного усвідомлення вчителем музики ґрунтується на концепції герменевтики, яка розкриває зміст розуміння, пов'язаного з рефлексією. Інструментарієм в оволодінні вміннями контекстного усвідомлення текстів виступає ситуація співвідношення між цілим та часткою. Герменевтика орієнтує на пізнання внутрішнього світу людини і відстоює значення множин істин. Вона включає етапи переходу від аналогії художньо-музичної мови до позахудожніх символів і схем, що підтверджує єдність між філософськими смислами та художніми.

Вчитель музики поліхудожнього профілю повинен мати установку на: а) орієнтаційно-рефлексивний пошук визначення східних моделей на основі поєднання філософських та художніх картин світу; б) темпорально-орієнтований конструкт, що формується у свідомості і ґрунтується на усвідомленні феномену зміщення часу; в) онтологічно-орієнтований компонент, зумовлений наявністю синкретичних структур та їх перетворенням завдяки синтезу у нові структури; г) екзистенційно-орієнтований компонент структури професійної підготовки вчителя музики, який враховує особливості концепції «Я-образ» на основі визначення цінностей власної думки (Т. Рейзенкінд).

Інструментарієм технології пізнання текстів культури є взаємодія методу роз'яснення та розуміння. Метод роз'яснення є способом дія-

льності, яка сприяє накопиченню інтелектуального та емоційно-образного досвіду оволодіння необхідним алгоритмом дій. Ефективність його впровадження залежить від взаємодії з активними методами навчання. Саме така взаємодія методів може впливати на свідомість студентів та учнів у процесі усвідомлення смислу та значення художніх текстів культури.

Метод розуміння розглядається як спосіб діяльності, який орієнтує на створення власних суджень, формування особистісних смислів з урахуванням поліфункціональності структури художнього образу, зумовленої не лише самопізнанням, а й удосконаленням духовної структури особистості на основі єдності внутрішнього світу та сенсу буття.

Виокремлені особистісно-орієнтовані технології розвиваючого навчання потребують взаємодії із сугестивними технологіями.

На підставі аналізу праці В. М'ясищева, Л. Тарасової, Д. Узнадзе виокремлено показники сугестивних технологій як засобу гуманізації навчання. Під цими технологіями слід розуміти навчання на основі емоційного навіювання, організації взаємодії мистецтв, спроможності впливати на розвиток поліхудожніх умінь у колективній діяльності. При цьому використовується трикстер карнавалізації, навчання за допомогою театральної-ігрової ситуації, яка передбачає включення студентів у національні ритуальні та обрядові дії. У якості механізмів навіювання виступає різноманітність колективних відношень, свобода, святковість. Інструментарієм навіювання є взаємодія мистецтв в умовах усвідомлення комплексів різноманітних жанрових моделей у різних видах мистецтва. Це сприяє усвідомленню сутності інтеграції суб'єктивного та об'єктивних начал, осмислення темпоральності часу, та спатиалізації (перетворенню форм на основі взаємодії мистецтв).

Доведено, що у якості інтегративного механізму включення технологій виступає метод зараження, що передбачає неусвідомленість, не свавілля певних станів; умовою забезпечення методу зараження є реалізація вчителем музики функції режисера, метод наслідування, що передбачає такий спосіб навіювання, який ґрунтується на відтворенні дій, художніх учинків партнерів по спілкуванню, відмові від

ремісницького копіювання, послаблення функції усвідомлення. Умовою забезпечення навіювання є формування атракції, в основу якої покладена здатність привертати до себе увагу. Цьому сприяє активізація механізмів спонтанної діяльності, що включає стадію первинного висловлювання суджень на основі фантазії, парадоксальних дій.

Інструментарієм сугестивної технології є сугестивно-кібернетичні методи передачі інформації. Створенню такої ситуації сприяють сугестивні можливості екрану комп'ютера на основі застосування комп'ютерних технологій в умовах виконання студентом функції режисера та оволодіння вміннями користувача комп'ютера, образно-інтелектуального моделювання, використання блоку завдань, в основу яких покладена концепція послаблення раціо за допомогою монтажу, упроваджуються елементи міфо-поетичної моделі щодо пізнання символіки на основі поєднання образного та абстрактного мислення. Інформація надається у формі узагальненого модуля, завдань на усвідомлення сутності лабіринту як способу сприйняття суті єдності первинних синкретичних уявлень за допомогою геометричних символів, які ототожнюються з елементами математичної моделі, або порівнюється з аналогією про шахові ходи. Це стимулює формування поліхудожніх умінь як здатності використовувати ефект резонансу, трансдукції еманации у контексті формування образного мислення.

Зроблено висновок про те, що сугестивні технології певною мірою зумовлені комп'ютерними технологіями. Інтегруючим механізмом у цій взаємодії є єдність свідомого та безсвідомого, закономірності формування художнього образу, пізнання на засадах сприйняття сугестивних можливостей текстів культури та різноманітної поліхудожньої діяльності.

Це створює умови для прояву індивідуальності учнівської молоді на основі інтеграції та взаємозв'язків загально-дидактичних закономірностей, музично-художнього мислення, управління та використання мови комп'ютерних технологій.

Виокремлюється такий художній засіб виразності синтетичного мистецтва як монтаж. Оволодіння цим засобом художньої виразності свідчить про розвиток здатності вчителя музики не лише збільшува-

ти обсяг знань, а й утворювати з них множини образів, виконувати функції режисера-лідера в організації творчої діяльності.

Цьому сприяє організація таких умов: діалогове навчання, розвиток творчих здібностей за допомогою персонального комп'ютера, організація умов перегрупування інформації за допомогою комп'ютерних технологій у межах між-предметних зв'язків, забезпечення умов формування комунікативних умінь вчителя-предметника і учителя інформатики.

Підкреслюється, що певного значення набуває обґрунтування змісту педагогічної умови, сутність якої полягає в організації інтегрованого підходу, що ґрунтується на верифікації об'єктивних чинників та семантичного підходу, орієнтованого на зміщення у внутрішній світ особистості. Це дозволяє створити модель абстрактну, дискретну до відображення всіх явищ реальності і тим самим сприяти гуманізації навчання.

На підставі аналізу парадигми креативності, виокремлення сутності провідних принципів методичного забезпечення, сутності педагогічних та сучасних інформаційних технологій професійної підготовки вчителя музики поліхудожнього профілю, розглядається роль у формуванні досвіду дослідницької роботи принципу системності та послідовності навчання, основною функцією якого є орієнтація на оволодіння систематизованими об'єктивними знаннями, визначенні ролі традицій, які поєднують креативний процес професійної підготовки вчителя музики з контекстно-пізнавальним компонентом, пізнанням індивідуально-когнітивного спілкування, визначенням ролі узгодження між партнерами спілкування, усвідомлення феномену зміщення часу.

Підкреслюється те, що формування досвіду дослідницької роботи реалізується за допомогою творчих завдань, які ґрунтуються на методах порівняльного аналізу різних стилів та жанрів, що належать до музики та інших видів мистецтва.

Зроблено висновок, що інструментарієм формування дослідницьких технологій на засадах активізації механізмів креативності є значущий підхід, що забезпечує розвиток умінь комбінувати та оперувати

інформативними образними одиницями і сприяє створенню нового образу, оволодіння методами моделювання за допомогою електронної музики, забезпечення програмних умов із визначенням інтегративних зв'язків між інформаційними системами, використання методу альтернативних співвідношень в умовах розширення колективного досвіду. Це впливає на розвиток таких динамічних показників майбутнього вчителя музики, як здатність акумулювати досвід інших комунікацій, цілісне оволодіння різноманітними науковими образами картин світу, мобільність поліхудожніх функцій у роботі.

Визначена роль когнітивних карт, які включають інформацію про тлумачення символів, упровадження тестів на креативність, виокремлені в умовах спонтанної діяльності в різноманітних ситуаціях, показники накопичення досвіду усвідомлення дослідницьких технологій вчителем музики. До таких можна віднести: здатність переформувувати особистісно-орієнтовані ситуації; орієнтація на моделювання дійсності як абсурду, установка на прозорість ситуації, що моделюються й націлена на авербальність креативного типу; мовна гра на основі рефлексії; вміння оперувати нормативно-оцінними прийомами, що передбачають з'ясування метафори метафорою, коли розуміння та з'ясування забезпечує стрибок у невідоме; оволодіння генетичними методами пізнання; вміннями до рефлексії.

Викладений матеріал дозволяє нам зробити такі висновки:

– інтегративні технології, які застосовуються у підготовці майбутніх фахівців, дозволяють розвинути уяву студентів, сприяють нестандартному мисленню;

– використання технологій пізнання текстів культури за допомогою символіки, де поєднуються раціональні та ірраціональні компоненти, спонукають студентів до пошуку нових смислів, розуміння змісту інтеграції та сприяють гуманізації навчання;

– головним інструментарієм в оволодінні вміннями контекстного усвідомлення текстів культури є співвідношення між цілим та частковим, взаємодія методів роз'яснення та розуміння дозволяють впливати на свідомість студентів, створювати власні судження, а також ведуть до духовного росту особистості;



– застосування сугестивних технологій у навчальному процесі створює умови для оптимізації формування професійних знань, умінь та навичок на поліхудожній основі.

### Література

1. Десятов Т. В. Неперервна освіта: концепція, сутність та стратегія розвитку / Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: Збірник наукових праць / За редакцією І. А. Зязюна та Н. Г. Николо. – Київ, 2003.
2. Зінковський Ю., Мірських Г. Сучасна освітня парадигма і організація підготовки інженерних кадрів. Вища освіта України. – Додаток 3 (т. 5) – 2007. – Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору: Моніторинг якості освіти». – С. 66-76.
3. Лещенко М. П. Теоретико-методичні основи педагогічної майстерності викладача професійної школи в умовах сучасного соціуму // Педагогічна майстерність у закладах професійної освіти: Монографія. – К., 2003. – С. 60-82.
4. Николо Н. Г. Проблеми формування сучасного виробничого персоналу в Україні: стратегія і перспективи наукових пошуків / Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи: Збірник наукових праць / За редакцією І. А. Зязюна та Н. Г. Николо. – Київ, 2003. – С. 139-153.
5. Рейзенкінд Т. Й. Дидактичні основи професійної підготовки вчителя музики в педуніверситеті. – Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006. – 640 с.
6. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька: Навчальний посібник. – К., 2002. – 270 с.

**Нестор Гаврилів**

## Освіта як чинник національної ідентифікації особистості

*У статті аргументовано представлена точка зору, що дає розуміння освіти як вагомого чинника національної ідентифікації особистості. Зокрема, зосереджено увагу на специфіці проходження означеного процесу серед молоді. Висвітленні деякі механізми освітнього впливу на особистість.*

*The point of view which gives understanding of education as a ponderable factor of national authentication of personality is argued presented in the article. In particular, concentrated attention on the specific of passing of the noted process among young people. Some mechanisms of educational influence are found out on personality.*

Проблеми сучасного суспільного розвитку, особливо в умовах становлення громадянського суспільства в Україні, невіддільні від національної ідентифікації особистості. Інтерес до цієї проблеми